

Sivil Düşün bir Avrupa Birliği programıdır.

EĞİTİM REHBERİ - 4

KAYNAK GELİŞTİRME ve YENİLİKÇİ UYGULAMALAR

Yerel STÖ, Ağ / Platform / İnisiyatif ve
Aktivistler için Rehber

Bu rehber ile kaynak geliştirme alanında giriş
niteliğinde bilgilerin ve bu alandaki yenilikçi
stratejilere dair örneklerin paylaşılması hedefleniyor.

Yazar: Berivan Eliş

ARALIK 2019

YAZAR

Berivan Eliş

KATKIDA BULUNANLAR

Cengiz Çiftçi

Emrah Güler

Merve Kartal

Özgür Fırat Yumuşak

Özge Konuralp

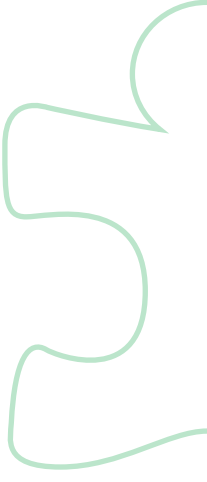
TASARIM

Çağrı Öner

İrem Demircan

Bu yayın açık kaynak olarak yayınlanmıştır. Yayının bir kısmından veya tamamından, referans gösterilmek kaydıyla alıntı yapılabilir ve çoğaltılabilir. Yayın ticari amaçlı kullanılamaz ve ücret karşılığı satılamaz. Alıntı ve çoğaltma için referans gösterilmek kaydıyla, Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı'ndan izin alınmasına gerek yoktur.

DEĞİŞİM YARATMAK İÇİN SİVİL DÜŞÜN

Sivil Düşün sivil toplumu dinlemeye ve sivil toplumun ihtiyaçlarına cevap vermeye devam ediyor.

Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı, çeşitli destek mekanizmaları aracılığıyla hak temelli çalışmalar yürüten aktivist ve sivil toplum örgütlerini desteklemeyi sürdürüyor. 2012'nin sonlarına doğru Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından temelleri atılan Sivil Düşün; aktivistler, sivil toplum örgütleri, platformlar, ağlar, sivil girişimler ve çeşitli farklı yapılanmaların yürüttüğü hak temelli çalışmalar için esnek, şeffaf ve erişilebilir destek sağlıyor.

Programın öncelikleri arasında hak temelli örgütlerin kapasite geliştirmesine katkıda bulunmanın yanı sıra, hak temelli faaliyetlerin yaygınlaştırılması için yeterli teknik desteği sağlamak da yer alıyor. Bu çerçevede Sivil Düşün'ün 2018-2019 boyunca gerçekleştirdiği toplam 15 farkındalık yaratma ve kapasite geliştirme eğitimlerine 971 kişi katıldı. Bu eğitimler; etkinlik yönetimi, finans yönetimi, ağ oluşturma ve iletişim stratejisi gibi konularda bilgi, metodoloji ve uygulama fırsatları sundu.

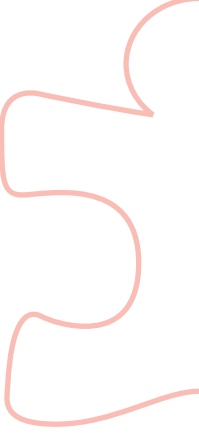
Sivil Düşün'ün "Sosyal Pazarlama ve Kaynak Yaratma" eğitiminde tartışılan konuları derleyen bu rehber, sivil toplum için faydalı olabilecek bilgi ve uygulamaları internete ulaşabilen herkes için erişilebilir kılmayı amaçlıyor. "Kaynak Geliştirme ve Yenilikçi Uygulamalar Rehberi" ile kaynak geliştirme alanında giriş niteliğinde bilgilerin ve bu alandaki yenilikçi stratejilere dair örneklerin paylaşılması hedefleniyor.

Hak temelli sivil toplum çalışmalarında bulunan tüm aktörler için hazırlanmış olan bu rehber, etkin kaynak geliştirme stratejisi için gereken tüm adımları, kaynak çeşitlerini ve önemli potansiyel kaynak alanlarını sıralıyor. sivildusun.net adresinden ulaşabileceğiniz Dijital Kütüphane'de bulunan benzer veya farklı eğitimler için derlenmiş diğer rehberlere de bir göz atmanızı tavsiye ederiz. Ayrıca web sitesinden eğitim sunumları, faydalı linkler ve destek belgelere de ulaşabilirsiniz.

Sivil Düşün dinliyor, yanıtıyor, destekliyor.

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkanı
Büyükkeçi Christian Berger

İçindekiler

Kaynak Geliştirme ve Yenilikçi Uygulamalar	1
1. Etkin Kaynak Geliştirme Stratejisi İçin Adımlar	2
Gerçekçi ve Uygun Hedefler Belirlemek	2
İş birlikleri Geliştirmek	3
Sosyal Etki İletişimi	3
Eyleme Geçme ve Takip	5
2. Kaynak Çeşitleri ve Yenilikçi Örnekler.....	6
İlgili Portallar	12
İlgili Okumalar	14

KAYNAK GELİŞTİRME

ve YENİLİKÇİ UYGULAMALAR

Sivil toplum ve kaynak geliştirme konusunda akla ilk gelen, proje temelli hibeler ya da bağış kampanyalarıdır; ancak sivil toplum aktörlerinin yararlanabileceği kaynaklar çok çeşitlidir. Bu kaynak çeşitleri Şu Şekilde kategorize edilebilir:

- Ayni destekler
- Aidatlar, üyelik ya da abonelik ücretleri
- Sponsorluklar
- Hibe destekleri, proje temelli destekler
- Bağışlar
- Kitlesele fon mekanizmaları
- Kurumsal sosyal sorumluluk destekleri
- Mikrokredi ya da benzeri destek kredileri
- Çözüm ortaklıkları
- Ticari/iktisadi faaliyetler
- Sosyal yatırımlar (etki yatırımları, girişimcilik filantropisi vb.)
- Döngüsel ekonomi mekanizmaları

Sivil toplum aktörlerinin geliştirecekleri kaynak stratejisinin birden fazla çeşitte kaynağa yönelik olması süreklilik ve sürdürülebilirlik açısından önemlidir.

Fona erişmek kaynak geliştirmenin son adımıdır. Kaynak geliştirme, bütüncül bir yaklaşım gerektiren ve zaman alan bir süreçtir. Başarılı ve sürdürülebilir kaynak geliştirme pratikleri için kısa, orta ve uzun vadeli hedefler belirlemek ve bu hedeflere uygun stratejiler geliştirmek esastır.

1. Etkin Kaynak Geliştirme Stratejisi için Adımlar

Gerçekçi ve Uygun Hedefler Belirlemek

Kaynak geliştirme ile ilgili en önemli adım, başvurulacak doğru kaynağı belirlemektir. Doğru kaynak seçiminde ne çıkan faktörler, fon sağlayan ile fon arayan arasında vizyon uyumu, ortak çıkarlar ve ilgiler, başvuran kuruluşun sahip olduğu tecrübe ve operasyonel güçtür.

Gerçekçi ve uygun hedefler belirleyebilmek için, kendinizi büyük resim içinde doğru Şekilde konumlandırmanız gerekir. Çalıştığınız alanla ilgili konularda çalışmalar yapan global, ulusal, bölgesel ve yerel aktörleri, yerine getirdikleri fonksiyonları ve davranışlarını tanımlama, hangi kaynakların sizin için uygun olduğunu belirlemeyi kolaylaştırır.

Doğru kaynağı belirlemek için ayrıca, size benzer yapıların ne tip kaynaklar kullandığını araştırıp, kendinizin de bu fonlara uygun olup olmadığını değerlendirmeniz gerekir. İşe Şu sorulara cevap arayarak başlayabilirsiniz:

- Sizin alanınızda, başka hangi yapılar faydalanıcılarınızı destekliyor ya da etkiliyor?
- Hangi kişiler ya da kurumlar paydaşlarınızı düzenli Şekilde bir araya getiriyor?
- Size benzer yapıları, organizasyonları hangi kurumlar ya da kişiler finanse ediyor?
- Kimler alışma alanınızla ilgili araştırmalar yürütüyor?

- Çalışma alanınızda politikayı kimler belirliyor?
- Çapa işlevi gören, önemli aktörler kimler?
- Çalışma alanınızda hangi kuruluş ve kişiler iş birliği içinde? İş birlikleri ne seviyede?
- Çalışma alanınızla ilgili faydalanabileceğiniz açık platformlar var mı?

Gerçekçi ve uygun hedefler belirleme konusunda dikkat edilmesi gereken bir nokta, almayı planladığınız kaynağın, örgütünüzün operasyonel ihtiyaçları ve gücü ile uyumlu olmasıdır. Yeni kurulmakta olan bir örgüt ile 20 yıldır faaliyette olan bir örgütün ihtiyaçları ve kaynağı yönetme gücü farklı olacaktır. Hedeflerin adım adım artırılması, örneğin, hibe başvuruları için, küçük miktarda ve kısa süreli hibelerle tecrübe ve bir referans havuzu oluşturduktan sonra orta büyüklükteki hibelere yönelmek anlamlıdır.

İş birlikleri Geliştirmek

Kaynağa erişimde en önemli öğelerden biri başka aktörlerle iş birliği kurabilmektir. Fon sağlayıcıların iş birliği konusuna artan şekilde önem verdiğini ve iş birliği yapılarının kaynağa erişimde belirleyici bir trende dönüştüğü gözlenmektedir. Parçası olduğunuz ekosistemde hangi aktörlerle ne tip iş birlikleri kurabileceğiniz konusunda şu soruların yanıtları size rehberlik edebilir:

- Ekosisteminizin genel kültürü ne?
- Ortak bir dil konuştuğunuz diğer aktörler kimler?
- Geçmişte ve şimdi kullanılan iş birliği modelleri neler?
- İş birliği gerektiren alanlardaki boşluklar neler? Bu boşluklar şimdiye kadar neden doldurulmadı? Onları doldurma potansiyeliniz var mı?

Kendi alanınızdaki yerel, ulusal ve uluslararası ağlara üye olmak güvenilir ilişki ve iletişim sağlama ve ilgili aktörlerle tanışmada her zaman kolaylaştırıcıdır.

Sosyal Etki İletişimi

Her bir kaynak tipinde başarı sağlamak için en önemli araç etkin iletişim stratejileridir. Tek taraflı raporlama yerine, örgütünüzün çalışmalarına dair iyi bir sosyal etki iletişimi planı geliştirmeniz gerekir.

Sosyal etki yönetimi ve iletişimi tüm dünyada hızla önem kazanan ve önümüzdeki 10 yılda çok daha sık olarak karşınıza çıkacak bir konudur. Sosyal etki ölçümü, sivil toplum aktörleri için yarattıkları sosyal değişimi tüm boyutlarıyla, derinlemesine anlayabilme ve anlatabilme ve operasyonlarını daha faydalı bir hale getirebilme imkânı sunar.

Sosyal etki, bir proje/program/uygulamanın toplumda yarattığı sosyal, ekonomik, çevresel değişimdir. Sosyal etki ölçümü ise proje/program/uygulama'nın yarattığı varsayılan değişimi yaratıp yaratmadığını anlamak amacıyla, uygulamanın etkilediği kişi ve grupların (paydaş) da sürece dahil edilerek, uygulama kapsamında kullanılan maddi ve maddi olmayan kaynağın kullanımı ve değişimin kanıtlarının ortaya konması sürecidir.

Sosyal etki ölçümünde veri toplama süreci, yani kanıtların toplanması süreci, nicel ve nitel yöntemlerin kullanılması ile gerçekleşir. Nicel yöntemler, nesnel, ölçmeye dayanarak yapılan ve rakamsal bir sonuçla ifade edilen yöntemlerdir. Anket çalışmaları, öncesi ve sonrası arasında yapılan karşılaştırmalı değerlendirmeler ve kontrol gruplu çalışmalar etki ölçümü sırasında başvurulabilecek nicel yöntemlerdendir. Nitel yöntemler ise paydaşların anlamlandırma süreç ve mekanizmalarını ve algı, düşünce ve deneyimleri ortaya koymada önemli bir rol oynar. Gözlem, mülakat, çalıştay, odak grup görüşmesi, geri bildirim, etki ölçümü sürecinde en çok başvurulan nitel yöntemlerdir. Nitel yöntem sayısal yöntemlere nazaran daha esnek ancak bu sistematik olmayacağı şeklinde algılanmamalıdır. Nitel yöntemler ayrıca veriyi zenginleştirmek ve derinleştirmek amacıyla nicel yöntemleri tamamlayıcı olarak da kullanılabilir.

Sosyal etkinin ölçümü ile ilgili ayrıntılı rehber ve kaynaklar için Koç Üniversitesi Sosyal Etki Forumu'nun (KUSİF) konuyla ilgili portalına başvurulabilir: <http://sosyaletkianalizi.com/>

Sosyal etki iletişimi ile ilgili önemli bir nokta da kullanılan dil ve kavramlarda güncelliği yakalayabilmektir. Farklı alanlarda farklı şekilde adlandırılan kavramları ve trendleri yakından takip etmek ve iletişim materyallerine yansıtılabilmek gerekir. Örneğin, 2015 yılının sonunda Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından 193 ülke liderinin ortak imzasıyla belirlenen ve, ancak ve ancak, sivil toplum aktörleri, yurttaşlar, özel sektör ve kamunun ortak işbirliği ile gerçekleştirilebileceği vurgulanan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, nam-ı diğer Küresel Hedefler, etrafında oluşan hareketlilik önümüzdeki 10-15 yıl boyunca her sivil topluma aktörünün dikkate alması gereken ve hızla önem kazanmakta olan bir trenddir.

Eyleme Geçme ve Takip

Gerçekçi ve uygun hedeflerin belirlenmesi, yaratılan sosyal etkiye dair verilerin toplanması ve olası iş birliği stratejilerinin belirlenmesinin ardından atılacak adım, ilgili görüşme, başvuru ya da iş takip süreçlerini başlatmaktır. Bu süreçte, çok sayıda kişiye gönderildiği rahatlıkla anlaşılacak jenerik ve genel metinler ya da iletişim malzemeleri yerine kaynak tipine ve ilgili kurum/kişiyeye özelleştirilmiş iletişim malzemelerinin kullanılması elzemdir. Kendi alanınızda kaynak geliştirme konusunda başarılı olduğunuzu düşündüğünüz iyi örnekleri takip etmek size genel bir başlangıç çerçevesi için fikir verecektir.

Sponsorlarınız, bağışçılarınız ve size düzenli şekilde destek olan tüm paydaşlarınızla özelleştirilmiş şekilde iletişim kurmanızı sağlayabilecek takip sistemleri mevcuttur. İngilizce olarak, CiviCRM gibi özellikle kâr amacı gütmeyen ve sivil alanda faaliyet gösteren aktörlerin ihtiyaçları için tasarlanmış açık kaynak dijital takip sistemleri mevcuttur. Türkiye’de de henüz daha dar kapsamda ancak benzer hizmetler sunan FonZip ve Raklet gibi dijital çözümler mevcuttur.

2. Kaynak Çeşitleri ve Yenilikçi Örnekler

Ayni destekler kolay erişilebilir bir kaynak çeşididir. Belli faaliyetler için hibe desteği başvurusu yapmaktan ve bir hibe projesi yönetmenin yükünü taşımaktan çok daha az bir zaman ve insan kaynağı yatırımıyla, aynı destek sağlanabilir. Aynı destekler toplantı salonu, ofis desteği, basılı materyal desteği, gönüllü işgücü desteği, vb. şekillerde gerçekleştirilebilir.

Aynı destekler alanındaki yenilikçi uygulamalardan biri Türkiye’de Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (STGM) tarafından koordine edilen TechSoup Türkiye uygulamasıdır. TechSoup, kâr amacı gütmeyen kuruluşlara, bilinen ve sık kullanılan birçok teknolojik aracı ücretsiz ya da düşük bir idari ücret karşılığında sağlayan bir ağıdır. Ağın hizmetlerinden Türkiye’de kayıtlı bulunan sivil toplum örgütleri faydalanabilir.

Aynı destekler konusunda Avrupa’dan örnek gösterilebilecek ilginç bir başka model, üniversiteler ya da araştırma kuruluşları ile sivil toplum arasında dayanışmayı geliştiren “bilim dükkânı (science shop)” modelidir. Bu modelde araştırma kuruluşları sivil toplumun veri toplama ya da bilgi üretme ihtiyacına destek olacak şekilde gönüllülük esasına dayalı bir şekilde araştırma ve eğitim desteği sunar.

Türkiye’de de hızla gelişmekte olan co-working (ortak çalışma alanı) sektörü, sivil toplum aktörleri için düşük maliyetli ofis ve etkinlik alanı imkanları sunar. Ayrıca örneğin, Kadıköy Belediyesi tarafından kurulan İdea gibi ortak çalışma alanlarında, kullanım şekline göre değişen ücretsiz ya da düşük ücretli ofis imkanları mevcuttur.

Aidatlar ya da **üyelik ücretleri** aktif iletişim ve takip gerektiren ve düzenli toplandığında operasyonel giderler için esnek şekilde kullanılacak önemli kaynaklardır. Birçok sivil toplum aktörü, aidat ya da üyelik ücretlerinin takibinde ve toplanmasında sorun yaşamaktadır. Bu alanda yukarıda da adı geçen yenilikçi Raklet ya da FonZip gibi çözümlerin yanı sıra telefon üzerinden düzenli aidat toplamayı mümkün kılan mobil aidat hizmet çözümleri mevcuttur.

Sponsorluklar, çoğunlukla, etkinlik odaklı, belirli süreli, görünürlük odaklı ve kısıtlı kapsamlı kaynaklardır. Bir kısmı aynı destek şeklinde gerçekleştirilebilir. Sponsorluk sağlamada iki en önemli nokta, sponsora destek sağladığı sosyal etkinin net ve çarpıcı bir şekilde aktarılması ve kendisi için yaratılan faydanın (örneğin, görünürlük, bir problemin çözümünde rol alma, vb.) net bir şekilde aktarılmasıdır. Farklı sponsorluk derecelendirmelerinin hazırlanması ve farklı büyüklükteki sponsorlar için alan yaratılması önemlidir. Çalışma alanınızla ilgili olup küçük bir destek sağlayabilecek olanlarla, büyük destekler sağlayabilecek aktörlerin farklı talep ve ihtiyaçları olacağı unutulmamalıdır.

Sponsorlara başvuru aşamasında sunulacak dosyanın kısa, öz ve kolay okunur/anlaşılır olması, sponsorluk görüşmelerinin etkin takibi, randevuların ciddiye alınması, ilgili dokümanların zamanında iletilmesi ve randevu sonrasında teşekkür ve takip önemlidir.

Hibeler için stratejik planlama esastır. Hangi hibe programlarının açılacağını takip etmek, hibe bilgilendirme günlerine katılarak söz konusu hibenin sizin için uygun olup olmadığını değerlendirebilmek için bilgi almak önemlidir. Hibeler; proje destekleri, etkinlik odaklı destekler, operasyonel destekler, mikro hibeler ve aynı hibeler şeklinde sınıflandırılabilir.

Hibeler, Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, vb. şekilde hükümetler arası örgüt kaynaklı; ikili iş birliği fonları, büyükelçilik/konsolosluk fonları, yabancı kalkınma ajansları fonları, vb. şekilde yabancı ülke kaynaklı; uluslararası vakıflar (örneğin, Mott Foundation) ya da ulusal vakıflar (örneğin, Sabancı Vakfı, Sivil Toplum Destek Vakfı) kaynaklı ya da ilgili bakanlıklar ya da bölgesel kalkınma ajansları, vb. kaynaklı olabilir.

Hibeler büyük oranda proje bazlı başvurular üzerinden dağıtılır. Projeler, çoğunlukla etkinlik bazlı, çıktı odaklı, belirli süreli, sınırlandırılmış kullanımı olan, zaman ve emek gerektiren başvuru ve uygulama süreçleri olan kaynak geliştirme alanlarıdır. Proje başvuruları gittikçe artan bir şekilde, benzer alanlarda çalışan yerel, ulusal ya da uluslararası aktörlerle iş birliği geliştirmeyi gerektirir.

Bağışlar ve destekler, gönüllülük desteği, düzenli bağışlar, tek seferlik bağışlar, takas bağışlar, telefonla bağış, online bağış ya da kampanyalar formunda olabilir. Bağışlarla ilgili dikkat edilmesi gereken bir nokta “bağışçı/donör yorgunluğu”dur. Bu, aynı kuruluş ya da aktöre, geçmişte uzun süre bağış yapmış olmasına rağmen artık bağış yapmak istemeyen bir destekçi için kullanılan bir terimdir. En büyük sebeplerinden biri sivil toplum aktörünün ilgili destekçiyle etkileşiminin kopması ya da sürekli aynı şeylerin tekrarı nedeniyle yıpranmasıdır.

Bağışlarda, özellikle Türkiye gibi toplumsal güvenin çok düşük olduğu ülkelerde, yapılan bağışın nasıl harcanacağı konusunda oluşan güvensizlik nedeniyle birçok kişi ya da kurum, ihtiyaç sahibi gördüğü kişilere “hayırseverlik” niteliği taşıyan doğrudan bağışları tercih eder.

Kaynak: TÜSEV, 2016. Türkiye’de Bağışçılığın Durumu Araştırması

Bu nedenle bağışlar, ancak bilinen ve belli bir görünürlüğe sahip az sayıda sivil toplum örgütünün aktif olarak kullanabildiği bir kaynaktır. Bu soruna çözüm getiren yenilikçi bir girişim Açık Açık platformudur. Hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkeleri üzerinden dernek ve vakıflar için güven tesis ederek, onları bağışçı ve destekçilerle bir araya getirmeyi hedefleyen platform, kayıtlı sivil toplum örgütleri için kendi kurdukları başka bir platform olan Adım Adım üzerinden yardımseverlik koşulları ile bağış toplama imkânı da yaratmaktadır.

Bağış ve destek seferber etme konusunda dijital teknolojilerin mümkün kıldığı yenilikçi bir başka çözüm modeli de kitlesel fonlama platformlarıdır. Bu platformlar fona ihtiyaç duyan aktörlerle destekçiler arasında doğrudan ve etkin iletişim sağlayarak sivil toplum aktörlerinin daha geniş kitlelere erişebilmesini kolaylaştırır. Kitlesel fonlama 2012’den bu yana her yıl kabaca ikiye katlanan bir büyüme içindedir. Ours to Own, StartSomeGood, Lendahand, DonorsChose, Neighbor.ly, ioby, Oneplanetcrowd, 33needs, Advert Activist, Buzzbnk, CauseVox, Give.fm, IndieGoGo, KickStarter yaygın olarak bilinen ve kullanılan uluslararası örneklerdendir. Mikrokredi sistemi ile kitlesel fonlamayı birleştiren Kiva gibi örnekler de önemlidir. Türkiye’de yaygın olarak kullanılan ya da bilinen platformlar arasında Fongogo, Buluşum, Ideanest ve Arıkovanı sayılabilir.

Kitlesel fonlama kampanyalarında başarıya ulaşmada sosyal ve dijital ağlardaki kitle kritiktir. Sosyal platformlardaki takipçi sayınızın yüksekliği ile “kitle”den destek alma şansınızın yüksekliği doğru orantılıdır.

Mikrokrediler anaakım yaklaşımlar tarafından kredi verilemez görülen aktörlere sağlanan düşük miktarlı ve ödeme kolaylıkları olan borçlardır ve yoksullukla mücadele alanında bir sosyal yenilik olarak ilk kez Bangladeşli iktisatçı Muhammed Yunus tarafından geliştirilmiş bir çözüm modelidir.

Türkiye’de de birçok farklı uygulaması yapılmış, bazı sivil toplum örgütleri mikro kredilerin ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmasında aracı rol oynamıştır (örneğin, Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı - KEDV). Aktif olarak Türkiye’nin 64 ilinde sürdürülmekte olan bir mikrokredi programı da Türkiye İsrافی Önleme Vakfı tarafından yürütülen Türkiye Grameen Mikrofinans Programı’dır.

Kurumsal (sosyal) sorumluluk fonları büyük özel sektör kuruluşları tarafından sosyal fayda odaklı faaliyetler için ayrılan kaynaklardır. Özel sektör kuruluşları bu kaynakları çoğunlukla sivil toplum örgütleri ile iş birliği içinde kullanır. Kurumsal sosyal sorumluluk fonları proje bazlı ya da sponsorluk bazlı olabileceği gibi, tek seferlik bağış ya da uzun süreli destek şeklinde de olabilir. İlk kısımda bahsi geçen sosyal etki iletişimi özellikle bu tip fonlara erişebilmek için elzemdir.

Yeni nesil kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarında büyük şirketlerin yanı sıra birçok orta ve küçük ölçekli şirket, sahip olduğu uzmanlığı pro bono (ücretsiz) bir şekilde sivil toplum örgütlerinin de hizmetine sunarak, sivil toplum aktörlerine çözüm ortaklığı yapar. Ağırlıklı olarak hukuk, muhasebe, teknoloji, tasarım, vb. alanlarda sunulan bu hizmetler normal şartlarda yüksek maliyetlere sahip uzmanlık desteklerinin ücretsiz sağlanması açısından sivil toplum için önemli bir kaynaktır.

Sivil toplum örgütlerinde **iktisadi/ticari faaliyet modelleri**, yapılan iş ve sosyal misyonun birbiriyle alakasız olduğu **destekçi model** (örneğin, gelir elde etmek amacıyla araba yıkama şirketi kurmuş bir engelli hakları örgütü); yapılan iş ve sosyal misyonun bire bir örtüştüğü **bütünleşik model** (örneğin, çevreye zarar vermeden suya karışan temizlik kimyasalları üretilip satan bir çevre örgütü) ya da yapılan iş ve sosyal misyonun belli oranda örtüştüğü **birleşik model** şeklinde sınıflandırılabilir.

Birinci kısımda kaynak çeşitleri arasında sayılan, **ticari/iktisadi faaliyet, sosyal yatırım** (etki yatırımları, girişimcilik filantropisi, vb.) ve **döngüsel ekonomi mekanizmaları** çerçevesinde, Türkiye’de de hızla gelişmekte olan sosyal girişimcilikten bahsedilmelidir. Son 10 yıldır dünya genelinde sivil toplum aktörlerinin sürdürülebilir kaynak elde etme amacıyla yöneldiği modellerden biri de sosyal girişimcilik olmuştur.

Bir sosyal sorunu bizzat o sosyal soruna hitap eden bir hizmet, model ya da ürün geliştirerek çözmeyi hedefleyen ve kâr amacı gütmeyen girişimciliğe **sosyal girişimcilik** denir. Sosyal girişimlerde, elde edilen gelirin/kârın tekrar amaca yatırılması ile kalıcı sosyal etkinin sürdürülebilirliğinin sağlanması esastır. Türkiye’de sosyal girişimciliği özel olarak düzenleyen hukuki ve mali bir çerçeve bulunmaz. Sosyal girişimler, dernek, vakıf, kooperatif, iktisadi işletme, platform, şirket ya da bunların farklı kombinasyonları şeklinde faaliyet gösterirler.

Yerleşik ekonomik faaliyet ve modellerin sorgulanması, dayanışmanın ekonomide önemli bir değer haline gelmeye başlaması süreci ve sosyal-ekonomik-çevresel değerlerin bir bütün olarak değerlendirilmesi anlayışının geçerlilik kazanması ile yükselen **sosyal ve dayanışma ekonomisi** alanında da, sosyal problemlerin çözülmesinde öncü olma potansiyeli taşıyan aktörler olarak sivil toplum örgütlerinin, özellikle kooperatiflerin, rolü önemlidir.

Sosyal ve dayanışma ekonomisi ve sosyal girişimcilik ile paralel gelişen ve sosyal fayda odaklı kâr amacı gütmeyen aktörlerin finansmanı alanında yenilikçi çözümler sunan girişim filantropisi ve sosyal bankacılık (örneğin, Triodos Bank) modelleri, yakın gelecekte sivil toplum aktörleri için önemli potansiyel kaynak alanları olarak ortaya çıkarlar.

Adı	Ne sunuyor?	Nasıl Kullanılabilir?
Zumbara http://www.zumbara.com/	Zumbara, "Zaman Kumbarası"nın kısaltması olup, kullanıcılarının hizmet verdikleri saat kadar hizmet almalarını sağlamaya yönelik alternatif bir ekonomik sistem platformu.	Zumbara'da para yerine zaman kullanılıyor. Zumbara'ya üye olan kişiler, verdikleri hizmet karşılığında zaman kazanıyor ve bu zamanlarını kumbaralarında biriktiriyor. Üyeler, kumbaralarında biriktirdikleri zamanları ihtiyaçları olan başka bir hizmette harcıyor.
Açık Açık https://acikacik.org/	Türkiye'de, bağışçıları ve bağışçı haklarını tanıyan şeffaf ve hesap verebilir dernek ve vakıfları güçlendirmek amacıyla kurulmuş bir platform.	Dernekler ve vakıflar bağışçı hakları beyannamesini imzalayarak, talep edilen STK (sivil toplum kuruluşu) formunu doldurarak ve gerekli kurum evraklarını platformun portalına yükleyerek platform üyeliği için başvuru yapabiliyor.
Adım Adım http://www.adimadim.org/	Yardımselik koşusu yapmak isteyen sivil toplum örgütlerini ve gönüllüleri bir araya getiren platformlar kurar, yönetir ve geliştirir.	Bağışçı hakları beyannamesini imzalayan, şeffaf ve hesap verebilir sivil toplum örgütleri Açık Açık üyelikleri ile Adım Adım platformuna katılabiliyor. Yardımselik koşularına katılan gönüllüler ile platform üzerinden sivil toplum örgütlerine kaynak yaratıyor.
TechSoup https://www.techsaupturkiye.org.tr/	Dünya genelindeki sosyal fayda odaklı kuruluşları ve toplulukları birbirine bağlayan, sosyal faydayı artırmak için teknolojiye erişmelerini destekleyen kâr amacı gütmeyen bir kuruluş.	Programa uygunluk şartlarını yerine getiren STK'lar sivil topluma göre özelleştirilmiş dijital servis hizmetlerine ulaşabiliyor.
Buluşum https://www.bulusum.biz/	Topluma fayda sağlayacak projelerin tanıtıldığı, bu projelere destek olmak isteyenlerin de imkanları ölçüsünde destek olabildiği bir kitlesel fonlama platformu.	Yayınlanması için başvuru yapıldıktan sonra danışma kurulu tarafından onay alan projeler, sitede kaynak geliştirmek üzere yayınlanıyor. Projenin kaynak geliştirmesi için yapılan yaygınlaştırma faaliyetleri proje sahibinin sorumluluğunda.
Fongogo https://www.fongogo.com/	Projelerin hayata geçmesi için ihtiyaç duyulan sermayenin kitlelerin desteğiyle bir araya getirilmesine aracı olan bir kitlesel fon platformu. Proje sahiplerinin proje sayfaları yaratıp ödeme sistemlerini kurabileceği ve sistemi yürütebileceği düzeneği sağlar.	Projelerini hayata geçirmek isteyen girişimciler, kaynak geliştirmek isteyen sivil toplum örgütleri, başvuru sahiplerinin yasal statüsüne bakılmaksızın kitle kaynak kullanımı ile proje sayfası oluşturarak projelerini hayata geçirebiliyor.

Adı	Ne sunuyor?	Nasıl Kullanılabilir?
FonZip https://fonzip.com/	Fonzip, derneklere, vakıflara ve diğer sivil toplum örgütlerine birkaç dakika içerisinde kullanmaya başlayabildikleri kurulum gerektirmeyen online bağış, aidat tahsilat ve üye yönetim programı sunuyor.	Kamu yararına çalışan dernek / vakıflar, yöre / hemşeri dernekleri, mesleki örgüt dernekleri, meslek odaları, mezun dernekleri, spor kulüpleri, federasyonlar, kooperatifler, vb. kurumlar internet üzerinden kredi/banka kartlarıyla aidat ve bağış toplayabiliyor, etkinlik bileti ve sertifika satabiliyor, üyelere toplu e-posta ve SMS gönderebiliyor.
Givin http://www.givin.co/	Fazla eşyaları satışa çıkarıp gelirleriyle eğitim alanında çalışan sivil toplum örgütlerine kaynak desteği sunmayı sağlayan bir platform. STK'lar için yeni ve verimli bir kaynak geliştirme kanalı yaratıyor.	Givin; bağışçı hakları beyannamesini kabul etmiş, finansal raporlarını, yıllık aktivite raporlarını Açık Açık gibi şeffaflık kültürünü destekleyen platformlarda paylaşan kurumlar ile çalışıyor. Öncelikli olarak eğitim, çocuklar ve gençler alanında faaliyet yürüten ve Açık Açık platformuna üye olan STK'ları destekliyor.
Patreon https://www.patreon.com/	Patreon; içerik oluşturucuların kendi abonelik içerik hizmetlerini kurmalarına izin veren, dijital tabanlı bir platform. Patreon sunduğu seçenekler ile destekçileri içerik üreticiler ile buluşturuyor, destekçiler ile üreticilere kaynak geliştirme kanalı yaratıyor.	Patreon, içerik bakımından platform farkı gözetmiyor. Üretici olarak kayıt olup içerik türünü belirleyerek sisteme giriş yapılıyor, içerik türüne göre sınıflandırıldıktan sonra destekçilere ulaşıyor.
Raklet https://hello.raklet.com/	STK'ların üye bilgilerini tek bir çatı altında saklayabilecekleri iletişim yönetim platformu olarak hizmet sunuyor. Raklet üzerinden kurumlar üyelerinin aidatlarını ve bağış ödemelerini de toplayabiliyor.	Platforma üye olan STK'lar 45 gün süre ile ücretsiz kullanabiliyor. Toplu bilgilendirme mesajları, e-mail, etkinlik düzenleme, üyeler ile etkileşim kurma gibi farklı fonksiyonlarıyla platform; iletişim yönetimi konusunda STK'lara kolaylık sağlıyor.
Yuvarla https://yuvarla.com/	Alışverişlerde ödeme küsuratlarını bir üst tam tutara yuvarlayarak, aradaki tutarı dernek, vakıf ve sivil toplum örgütlerine bağışlamaya olanak sağlayan bir uygulamadır.	Gelir ve giderlerini şeffaf bir şekilde web sitesinde yayınlayan, kamu yararına çalışan sivil toplum örgütleri veya vergi muafiyeti olan vakıflar platforma üye olarak kaynak geliştirebilir.

İlgili Portallar

- AB Başkanlığı Sivil Toplum Sektörü Portalı - <http://siviltoplumsektoru.org/>
- Açık Açık - <https://acikacik.org>
- Bilgi Üniversitesi Sosyal Kuluçka Merkezi - <https://sosyalkulucka.bilgi.edu.tr>
- Fongogo - <https://www.fongogo.com/>
- Fonzip - <https://fonzip.com>
- Fundraising Okulu - <http://www.fundraisingokulu.org>
- Givin - <http://www.givin.co>
- Filantropi Profesyonelleri-TÜSEV - <https://degisimicinbagis.org/filantropi-profesyonelleri/>
- Fon Veren Kurumlar için Sosyal Etki Ölçümleme Rehberi – KUSIF - https://kusif.ku.edu.tr/wp-content/uploads/2018/02/KUSIF_FonVerenlerTR_04.01.17.web_.pdf
- Koç Üniversitesi Sosyal Etki Forumu Portalı - <https://kusif.ku.edu.tr> & <http://sosyaletkianalizi.com/>
- Ortak Ölçümleme: Kadın Alanında Çalışan STK'lar için Ortak Ölçümleme Yaklaşımını Düşünme – KUSIF - <https://kusif.ku.edu.tr/wp-content/uploads/2018/02/ortak-olcumleme-kad%C4%B1n-alan%C4%B1nda-cal%C4%B1san-stk%E2%80%99lar-icin-ortak-olcumleme-yaklasimini-dusunme.pdf>

- Patreon - <https://www.patreon.com>
- PaylaşTİK - <https://www.morhipo.com/paylas-tik-176/vitrin>
- Platform Kooperatifi İnisiyatifi - <https://medium.com/platformkoop>
- Raklet - <https://hello.raklet.com>
- Sabancı Vakfı Destek Programları - <http://www.sabancivakfi.org>
- Sivil Alan - <https://sivilalan.com>
- Sivil Düşün - <http://sivildusun.net>
- Sivil Sayfalar - <http://www.sivilsayfalar.org>
- Sivil Toplum Değişim Programı - <https://civilsocietyexchange.org>
- Sivil Toplum İçin Destek Vakfı - <http://siviltoplumdestek.org>
- Siviltoplum.la - <http://siviltoplum.la>
- Sosyal Ekonomi - <https://sosyalekonomi.org/>
- Sosyal Finansman Rehberi - <https://kusif.ku.edu.tr/wp-content/uploads/2018/02/SosyalFinansmanRehberi.pdf>
- STGM Birlikte Fonu - <http://www.stgm.org.tr/tr/icerik/goster/birlikte>
- STGM, Dr Faruk Cengiz Tekindağ, Proje Döngüsü Yönetimi ve Mantıksal Çerçeve Yaklaşımı - <http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/p/r/proje-dongusu-yonetimi-ve-mantiksal-cerceve-yaklasimi.pdf>
- TechSoup Türkiye - <https://www.techsoupturkiye.org.tr/>
- Türkiye Grameen Mikrofinans Programı - <http://www.tgmp.net/tr/>
- Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV) - <https://tusev.org.tr/tr>
- TÜSEV Sosyal Kooperatifçilik Bilgi Notu - https://tusev.org.tr/usrfiles/images/TUSEV_SosyalKooperatifBilgiNotuTR.08.11.18.pdf
- Yuvarla - <https://yuvarla.com>

İlgili Okumalar

- <https://degisimicinbagis.org/bagisci-siniflandirmasi-rehberi/>
- Girişim Filantropisi - <https://degisimicinbagis.org/wp-content/uploads/2012/10/venturefilantropi.pdf>
- İmece - İmece Usulü Fonlama - <https://medium.com/imeceplatformu/sosyal-girisimler-icin-imece-usulu-fonlama-ne-anlama-geliyor-1d48d9004555>
- Türkiye’de Bireysel Bağışçılık ve Hayırseverlik - https://www.tusev.org.tr/usrfiles/files/turkiyede_bireysel_bagiscilik_ve_hayirseverlik.pdf

Barbaros Mah. Güniz Sok. No:32/9 06700 Çankaya Ankara

+90 312 428 05 61/62

+90 312 428 05 63

info@sivildusun.eu

www.sivildusun.net

SivilDusun

SivilDusun

sivildusunab

sivildusun

Bu yayının içeriği sadece International Consulting Expertise (ICE) liderliğindeki konsorsiyum sorumluluğundadır, hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.